

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีลักษณะเด่นชัด และแตกต่างไปจากสัตว์อื่นตรงที่มนุษย์นั้นชอบอยู่รวมกันเป็นหมู่เหล่า และมีความสัมพันธ์กันในหลายๆ ด้าน เช่น การ สืบพันธุ์ เพื่อดำรงเผ่าพันธุ์ของตน นอกจากนั้นมนุษย์ยังต้องติดต่อ สื่อสารกัน รวมทั้งมีความสัมพันธ์กันในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และความสัมพันธ์กันนี้เอง มนุษย์จำเป็นต้องอาศัยความไว้วางใจเชื่อใจกัน เป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุด ถ้าหากมนุษย์คิดคดทรยศต่อกัน สิ่งหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ ต้องเสียไปก็คือ เกียรติยศ ชื่อเสียง ดังนั้นการรักษาไว้ซึ่งเกียรติยศของตน จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ เมื่อใดมีผู้มาทำลายละเมิดต่อชื่อเสียงของบุคคล ก็จะทำให้บุคคลนั้นต้องเสียหาย ดังนี้ การคุ้มครองชื่อเสียง เกียรติยศของมนุษย์ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากขึ้นในเวลาต่อมา

การละเมิดต่อชื่อเสียง เกียรติยศของมนุษย์ ก็คือการพุดจาหูหมิ่น หรือทำลายชื่อเสียงของบุคคลอื่น ต่อบุคคลที่สาม ซึ่งทำให้คุณค่าของมนุษย์ หรือเกียรติยศของมนุษย์ลดค่าไป ส่งผลให้บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ขาดคุณค่าในสายตาของสังคม นั้นๆ ไป

การพุดจาหูหมิ่นประมาทกัน เพื่อให้ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังจากบุคคลที่สาม มีมานานแล้ว ตั้งแต่สมัยโบราณ จึงทำให้มนุษย์เริ่มคิดที่จะหาทางแก้ไข หรือยับยั้ง มิให้มนุษย์กระทำการหมิ่นประมาทต่อไป โดยมีการบัญญัติให้ การหมิ่นประมาทเป็นความผิดตามกฎหมาย และมีบทกำหนดโทษ แต่อย่างไรก็ตาม สภาพบังคับของกฎหมาย ก็ยังคงเป็นปัญหา ต่อการบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดฐานนี้ เป็นอย่างมาก เนื่องจากการยับยั้งผู้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ยังขาดความเหมาะสม และไม่สามารถยับยั้ง ผู้กระทำผิด และหาทางแก้ไขเยียวยาผู้เสียหาย ให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะว่าสภาพบังคับของกฎหมาย ยังไม่สามารถทำให้เกิดความเป็นธรรมได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพบังคับในเรื่องโทษนั้นว่ายังคงเป็นปัญหามาก จากการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาแล้วพบว่า ศาลมักรอการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานนี้อยู่เสมอ และแม้การกระทำ

ความผิดฐานนี้ได้ถูกกระทำซ้ำอีก แต่ศาลก็ยังคงรอการลงโทษต่อไปในลักษณะที่เรียกว่ารอแล้วรออีก เนื่องจากยังคงอยู่ในหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่สามารถรอการลงโทษได้

การที่ผู้อื่นใส่ความในเรื่องจริงทางกฎหมายแฝงไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท โดยถือว่าผู้เสียหาย เสียหายในชื่อเสียงอยู่แล้ว จึงไม่มีความเสียหายเกิดขึ้นอีก แต่ในสหรัฐอเมริกาการหมิ่นประมาทโดยวาจา การหมิ่นประมาทด้วยการพูดเป็นคดีทางแพ่งอย่างเดียวไม่เกี่ยวกับทางอาญา ยกเว้นบางเรื่องในบางมลรัฐเท่านั้น

ในความรับผิดฐานหมิ่นประมาทหากผู้หมิ่นประมาทสามารถพิสูจน์ได้ว่าเรื่องที่หมิ่นประมาทเป็นเรื่องจริงและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะผู้นั้นก็ไม่ต้องรับโทษ ในหลักการนี้ในประเทศต่าง ๆ ก็มีหลักคล้ายกันกับของไทย โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติเป็นการรับรองถึงการกระทำนั้นว่าไม่เป็นความผิดหากผู้กระทำเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการวิพากษ์วิจารณ์กฎหมายของประเทศด้วยสหรัฐอเมริกาถือว่าความจริงที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม บุคคลผู้มีหน้าที่ในการวิพากษ์วิจารณ์สามารถกล่าวถึงได้ดังในตัวอย่างคดี *New York Times v. Sullivan* นอกจากนี้สามีวิจารณ์ภรรยา นายจ้างวิจารณ์ลูกจ้างไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท

เมื่อผู้กระทำผิดกล่าวหมิ่นประมาทผู้อื่นก็จักต้องได้รับโทษทางอาญาซึ่งโทษในความฐานหมิ่นประมาทได้กำหนดอัตราโทษไว้เฉพาะชั้นสูง ผู้กระทำผิดที่มีฐานะการเงินที่ดีจะไม่เกรงกลัวถึงแม้จะมีโทษถึงจำคุกซึ่งเป็นโทษเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิเสรีภาพก็ตามด้วย เหตุที่ว่าคดีหมิ่นประมาทเป็นคดีที่ไม่รุนแรง การจำคุกกระยะสั้นไม่เป็นผลดีต่อตัวผู้กระทำผิด ศาลจึงไม่นิยมลงโทษจำคุกเพียงแต่รอลงโทษ

ส่วนในบทกำหนดโทษนั้น ในกฎหมายของประเทศไทยได้บัญญัติไว้ทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ ซึ่งประเทศอื่น ๆ ก็มีการบัญญัติไว้ในลักษณะเดียวกัน แต่เฉพาะในเรื่องการปรับกฎหมายของบางประเทศจะกำหนดไว้โดยมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับสภาพสังคมโดยไม่ได้มีการกำหนดอัตราชั้นสูงไว้คงบัญญัติให้มีแต่เพียงโทษปรับเท่านั้น เป็นการเปิดโอกาสให้ศาลได้ใช้ดุลยพินิจในการตัดสินและไม่เกิดปัญหาที่จะต้องมาแก้ไขกฎหมาย และเมื่อพิจารณาโทษจำคุกของประเทศต่าง ๆ ในระบบ *Civil law* มีการบัญญัติโทษที่ไม่สูงด้วยต่างก็เห็นว่าโทษจำคุกจะเป็นการข่มขู่ไว้มากกว่า เพราะคดีหมิ่นประมาทเป็นคดีที่ไม่โหดร้ายรุนแรงและสามารถเยียวยาแก้ไขได้โดยผู้กระทำความเสียหายเมื่อได้รับการชดเชยค่าเสียหาย ก็น่าเป็นการเพียงพอแล้ว ในเรื่องนี้จะขัดกับหลักการดำเนินชีวิตของชาวตะวันออกและคนไทยที่

ยึดถือในเรื่องเกียรติยศ ชื่อเสียงสูงมากหากใครผู้ใดมาทำให้เสียชื่อเสียงแล้วจะไม่ยินยอม กระทั่งเมื่อได้รับการแก้ไขความเสียหายแล้ว เช่น การลงหนังสือพิมพ์ขอขมา หรือการขอโทษกันเองก็มักจะยุติคดีเพียงแค่นั้นไม่คิดฟ้องร้องในทางคดีแพ่ง มูลละเมิดอีกต่อไปด้วยคิดว่าผู้กระทำผิดได้รับการตอบแทนจากกระทำผิดแล้ว เช่น การปรับตามที่ศาลตัดสิน

การลงโทษผู้กระทำผิดฐานหมิ่นประมาทมิใช่จะมีเพียง 2 ประเภท ในประเทศญี่ปุ่น มีบทกำหนดโทษให้ผู้กระทำผิดทำงานใช้แรงงานด้วย (Penal servitude) ในประมวลกฎหมายอาญาของไทยไม่มีบัญญัติไว้แม้แต่ในมาตรา 18 การลงโทษชนิดนี้ประเทศในกลุ่ม Common law อื่น ๆ ถือว่าเป็นโทษอุปการณหรือเป็นมาตรการอย่างหนึ่ง กล่าวคือ มีความมุ่งหมายเช่นเดียวกับโทษแต่ไม่มีสภาพบังคับ เมื่อพิจารณาลักษณะโดยรวมของ Penal servitude แล้วเห็นว่ามีใกล้เคียงกับมาตรการให้ผู้กระทำผิดทำงานบริการสังคม ในมาตรา 56 ในประมวลกฎหมายอาญาของไทย และแตกต่างกับของญี่ปุ่นที่ได้กำหนดเป็นโทษโดยตรงแต่กำหนดไว้เป็นเงื่อนไขของศาลในการใช้ดุลยพินิจเพื่อคุมประพฤติ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบแล้วจะเห็นว่าแม้กฎหมายอาญาของไทยจะมีได้บัญญัติโทษ Penal servitude ไว้ในกฎหมายแต่การนำมาตรา 56 มาใช้ก็สามารถกระทำได้ ซึ่งในมาตรา 56 ก็มีมาตรการการบริการสังคมที่มีความใกล้เคียงกับ Penal servitude อยู่ และการกำหนดเป็นมาตรการเสริมเป็นทางออกที่ดีกับผู้กระทำผิดเพราะหากผู้กระทำผิดปฏิบัติตามเงื่อนไขก็จะมีตราบาปติดตัวเพราะมาตรา 56 กำหนดไว้ว่า โทษจำคุกนั้นเป็นการรอกำหนดโทษหรือรอการลงโทษแทนไปแล้ว

มาตรการเยียวยาแก้ไขโดยที่คดีหมิ่นประมาทจะเกี่ยวข้องกับคดีทางแพ่งในมูลละเมิดฉะนั้นผู้เสียหายจะได้รับการเยียวยาความเสียหายในด้านหนึ่งก็คือการชดใช้ค่าสินไหมกับการแก้ไขชื่อเสียงให้คืนดีด้วยการประกาศข้อเท็จจริงหรือคำพิพากษาในหนังสือพิมพ์และจัดทำลายสิ่งอันมีข้อความหมิ่นประมาทนั้น

การฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายนี้ในประเทศระบบ Common law ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ซึ่งเป็นประเทศที่ถือหลักกฎหมายแพ่งจากมูลละเมิดได้มีการชดใช้ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive damages) เข้ามาใช้โดยที่ศาลจะพิพากษาให้ค่าเสียหายเกินกว่าที่ผู้เสียหายร้องขอแล้ว โดยถือว่าค่าเสียหายที่ส่วนหลังนี้เป็นการลงโทษผู้กระทำละเมิดไปในตัวด้วย แต่ในของศาลไทยการเรียกค่าเสียหายผู้เรียกจะต้องนำสืบให้เห็นว่า ตนเสียหายไปอย่างไร เท่าใด และโดยทั่วไปศาลมักจะกำหนดค่าเสียหายให้ต่ำกว่าที่ฟ้องจะมีได้สูงสุดก็ใกล้เคียงที่ขอเท่านั้น ผลดังนั้นผู้ที่ต้องชดใช้ค่าเสียหายแบบ Punitive damages จะเกิดความ

เขตหลายได้ ส่วนกรณีแบบของไทยผู้กระทำละเมิดอาจจะไม่เกรงกลัวหรือเขตหลายต่อ กฎหมายหากเป็นผู้มีฐานะดี

5.2 ข้อเสนอแนะ

ขอบเขต และสภาพความรับผิดชอบหมิ่นประมาทตามที่ได้ศึกษามานั้น พบว่า ความผิดฐานหมิ่นประมาท ยังไม่สามารถกำหนดขอบเขต และความรับผิดชอบในความผิดฐานนี้ ให้มีความชัดเจน หรือเป็นรูปธรรม ได้อย่างเด่นชัด โดยเฉพาะสภาพบังคับของกฎหมาย นับว่ายังคงเป็นปัญหา ต่อผู้ใช้กฎหมายค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็น บทกำหนดโทษ หรือ ความเหมาะสมในการกำหนดโทษ และยิ่งไปกว่านั้น ผู้ใช้กฎหมายโดยเฉพาะศาลที่มีแนวโน้มในการกำหนดโทษ กับผู้กระทำผิดอาญา ในความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นไปในทางให้โอกาสแก่ผู้กระทำ เพื่อให้กลับตนเป็นคนดี โดยการมีคำพิพากษาลงโทษ โดยให้การลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษไว้ ซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้ผู้กระทำผิดฐานนี้ ไม่เข็ดหลาบ และกระทำความผิดซ้ำอีก เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการลงโทษไม่อาจที่จะยับยั้งการกระทำความผิดของผู้กระทำผิดได้ อาจเป็นเพราะว่าโทษที่ใช้บังคับนั้น มีอัตราโทษจะต่ำไป จึงทำให้ไม่เกิดการเกรงกลัวต่อการลงโทษ ทำให้ผู้กระทำผิดกระทำผิดซ้ำแล้ว ซ้ำอีก อย่างต่อเนื่อง ดังนี้จึงเห็นว่าควรมีมาตรการแก้ไข ยับยั้ง การกระทำความผิด ตลอดจน แก้ไขเยียวยาผู้เสียหายดังนี้

1. ควรกำหนดโทษความผิดในฐานหมิ่นประมาทให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน กล่าวคือ โทษที่มีความสำคัญต่อผู้กระทำผิดฐานนี้ อันจะมีผลต่อการข่มขู่มากที่สุด จากการวิจัยพบว่า โทษปรับที่กำหนดไว้เป็นจำนวนที่สูงมาก นับว่าเป็นโทษที่สามารถยับยั้งการกระทำความผิดได้อย่างได้ผล และมีประสิทธิภาพผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดในหลักการแก้ไขกฎหมายเรื่องหมิ่นประมาทในส่วนของโทษปรับ ให้สูงขึ้นเมื่อ พ.ศ.2535 โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2535 มีสาระในการแก้ไขกฎหมาย มาตรา 326 เดิมมีโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท แก้ไข โทษปรับเป็น ไม่เกิน 20,000 บาทและมาตรา 328 เดิมมีโทษปรับไม่เกิน 4,000 บาท แก้ไขเป็นปรับไม่เกิน 200,000 บาท ทั้งนี้สังเกตเห็นได้ว่ากฎหมายมุ่งใช้โทษปรับให้มีผลต่อการข่มขู่ผู้กระทำผิด ให้ผู้กระทำผิดเข็ดหลาบ และไม่กล้ากระทำผิดซ้ำ โดยที่มีได้แก้ไขโทษจำคุกแต่ประการใด

2. การนำมาตรการในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 มาใช้บังคับเป็นมาตรการเสริม และใช้มาตรการทางสังคม ควบคู่ไปกับเงื่อนไขการคุมประพฤติ ตัวอย่างเช่น เมื่อมีการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ศาลอาจใช้วิธีการให้ผู้กระทำผิดเข้ารับการศึกษาบรมทางจิตใจในสถานปฏิบัติธรรม เพื่อให้เกิดความสำรวมทางใจ และทางวาจา ให้มีอาการที่เยือกเย็น มีจิตใจยับยั้งและคิดไตร่ตรอง ลดความกร้าวร้าว รู้จักใช้เหตุผลมากขึ้น โดยในส่วนี้อาจกำหนดเป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติ และยังสามารถกำหนดให้ผู้กระทำผิดทำงานบริการสังคมด้วยการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมทางศีลธรรมไปเผยแพร่ต่อผู้คนทั่วไป หรือ นำผู้กระทำผิดไปช่วยเหลือผู้เจ็บป่วยตามสถานพยาบาล หรือหน่วยงานสาธารณกุศลต่างๆ เป็นต้น

3. การนำหลักเรื่องค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive damages) หรือเสียหายเพื่อเป็นเยี่ยงอย่าง (Exemplary damages) อันเป็นค่าเสียหาย ซึ่งกำหนดให้เป็นส่วนที่เพิ่มเติมขึ้นจากค่าสินไหมทดแทนความเสียหายตามธรรมดาอันมีสาเหตุมาจากลักษณะการกระทำของจำเลยหรือผู้กระทำผิดฐานหมิ่นประมาท หรือกระทำละเมิดต่อผู้รับ โดยหลักการนี้เป็นที่ยอมรับว่าผู้กระทำละเมิดต้องชดเชยให้แก่ผู้เสียหายหรือตอบแทนความรุนแรงแห่งพฤติการณ์ของการกระทำละเมิด โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะลงโทษจำเลยให้เช็ดหลาบ และในขณะเดียวกันเพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้อื่นกระทำตาม ค่าเสียหายในเชิงลงโทษเป็นการลงโทษอย่างหนึ่งในทางแพ่งแต่ไม่ใช่เพื่อเป็นค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่ได้รับ อย่างไรก็ตาม บางกรณีอาจนำมาใช้ในลักษณะที่เป็นการลงโทษและการทดแทนไปในขณะเดียวกันด้วย ซึ่งหลักเรื่องนี้ปรากฏอยู่ในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2535

มาตรการในการกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษอาจนำประกอบกับความผิดในทางอาญาในทำนองกำหนดเป็นจำนวนทวีคูณกับโทษปรับทางอาญา เพื่อให้มาตรการในการเยียวยาแก่ผู้เสียหายได้รับการทดแทนอย่างเป็นธรรม ประกอบกับยังเป็นการลงโทษผู้กระทำผิดให้รู้จักเช็ดหลาบและไม่กระทำความผิดอีกต่อไป

4. การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาบังคับใช้ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้อาศัยโอกาสที่ตัวเองมีอาชีพ หรือวิชาชีพ อาทิเช่น ผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับสื่อต่างๆ หรือเป็นนักการเมืองแล้วได้กระทำการหมิ่นประมาทผู้อื่น และยังถ้าเคยกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันมาก่อน ก็ให้นำวิธีการเพื่อความปลอดภัย ประเภทห้ามประกอบอาชีพบางอย่างตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 50 โดยการห้ามประกอบอาชีพที่ทำให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสในการกระทำความผิดอีกมาใช้